

Werkbezoek “Bibliotheek Aarhus en Herning in Denemarken, februari 2016”

Hoe de bibliotheek een rol speelt in participatie en kennisontwikkeling

Op 11, 12 en 13 februari bezochten de wethouders en beleidsmedewerkers van de gemeenten Dordrecht en Gorinchem, samen met een afvaardiging van de BibliotheekAanZet, de bibliotheken in de Deense steden Herning en Aarhus. Vanuit de gemeente Dordrecht namen wethouder Van de Burgt deel en Monique de Bos en Marleen Houtepen van MO.

Doel

Doel van het bezoek was een verkenning van de wijze waarop in Herning en Aarhus keuzes gemaakt zijn bij de ontwikkeling van de nieuwe bibliotheken. Daarnaast werden de basisscenario's voor de BibliotheekAanzet gespiegeld aan de Deense visies. Ten slotte was er ruimte en tijd om onderling met elkaar van gedachten te wisselen.

Programma

Op de eerste dag hebben we eerst een cultuur- en congrescentrum in het plaatsje Brande bezocht. Hier heeft de leidinggevende verteld over een project met scholen, sociale partners en bedrijven, waarbij de inhoud gelieerd is aan *Aarhus culturele hoofdstad 2017*. Hierna zijn we naar de bibliotheek in Herning geweest en hebben we nog een korte introductie gekregen over de gemaakte keuzes m.b.t. huisvesting, inrichting nieuwe functies van de bibliotheek.

Op de 2^e dag stond het concept van de bibliotheek Aarhus op het programma en hebben we de wethouder van culturele- en publiekszaken ontmoet. Ook werden we die dag nader geïnformeerd over het Deense schoolsysteem.

Bibliotheken in Denemarken

Bibliotheken vallen in Denemarken direct onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Alles wordt betaald door de gemeente. De regiofunctie wordt door de regio bekostigd. Denemarken kent een bibliotheekwet waarin de doelstellingen van de bibliotheek beschreven staan. Voor burgers en niet-commerciële instellingen zijn alle diensten gratis. De bibliotheek wordt als hoeksteen van de samenleving gezien en de uitdaging is hoe deze met de maatschappij verbonden kan blijven.

Denemarken heeft ongeveer 5,6 miljoen inwoners met een sterke vergrijzing.

Sociale en culturele instellingen, Kinderopvang en Onderwijs zijn ook de verantwoordelijkheid van de gemeente en de gemeente int de inkomstenbelasting. Volgens de Deense inleider geeft dit een gevoel van eigendom en saamhorigheid.

Bibliotheek van Herning

Herning is een middelgrote gemeente met 45.890 inwoners. De nieuwe bibliotheek in Herning had als opdracht van de gemeente gekregen om meer levendigheid in de binnenstad brengen. Een voormalig winkelpand is in een winkelstraat met nogal wat leegstand compleet omgebouwd tot de bibliotheek. De doorgang van de winkelstraat naar het station loopt door de bibliotheek. Voor reizigers is de bieb ook een ‘wachtlokaal’.

De bibliotheek trekt o.a. veel studenten en is een huiskamer voor stad met dagelijks 1700 bezoekers. Dit is een verdriedubbeling vergeleken met de oude situatie. Het concept is compleet vernieuwd; niet langer alleen rijen met boeken maar je komt binnen een in plek waar iedereen welkom is om te zijn, zitten, studeren, werken of koffie te drinken. Er is veel geïnvesteerd om mensen zich welkom te laten voelen. Bibliothecarissen zijn daarom vooral "host" en heten mensen welkom. Voor literair- of informatieadvies is er het concept "book a librarian". Deze aanpak vraagt een andere houding van personeel dan in hun oude functie. Medewerkers worden uitgebreid getraind op “klantvriendelijkheid” en het benaderen van bezoekers.

Er zijn veel werkplekken, zitjes en er is een café. Alle boeken zijn naar de (toegankelijke) kelder verplaatst. Er vinden veel activiteiten plaats met sociale partners, maar ook met lokale ondernemers. Denk hierbij aan cursussen, lezingen, inspiratiesessies, etc. Er is ook een lichte vorm samenwerking met het basisonderwijs.

Het nieuwe concept is zeer succesvol. Door de vele bezoekers en gebruikers is er ook een duidelijk positief effect voor de winkels in dat deel van de stad en op de leefbaarheid van de binnenstad.

Dokk1, bibliotheek Aarhus

In Aarhus is 14 jaar gewerkt aan de realisatie van de nieuwe bibliotheek in een heel breed concept. Dit is nl. niet alleen een bibliotheek maar ook alle publieke diensten van de gemeente zijn hier te vinden. Het gebouw is in de haven gebouwd en onder het gebouw is een verkeersoplossing gerealiseerd voor het openbaar vervoer

De bibliotheek is een centraal punt geworden in de nieuwe havenontwikkeling van Aarhus. Daarnaast is de bibliotheek te vinden in het verlengde van de binnenstad. Het wordt dan ook gezien als een plek waar je ook heen gaat en verblijft; een overdekte "community space." Volgens de wethouder het duurste gebouw ooit dat in Aarhus is gebouwd.

Centraal bij de realisering van Dokk1 stond:

- Betrekken van de burgers bij de maatschappij
- Bevorderen van empowerment van inwoners
- Faciliteren van vaardigheden
- Streven naar een "open library and community space"
- Partnerschap zoeken
- Ruimte bieden voor inspiratie, leren, ontmoeting, voorstellingen en presentaties
- Moderne it voorzieningen

Al deze zaken zijn ingebed in het gebouw. Ze zien de ruimte als een voorwaarde voor de uitwerking voor hun concept: ruimte voor inspiratie, voor leren, voor performance en voor ontmoeting. Dit is vertaald in veel open ruimte die door de bezoekers steeds opnieuw kan worden ingevuld. Er zijn veel plekken om te zitten, te werken en te studeren. Voordrachten en presentaties worden in twee multi-inzetbare ruimtes gehouden, maar ook in de open ruimte. Dokk1 kiest niet voor speciale doelgroepen. In principe is het gebouw voor iedereen, met de focus op gezinnen en kinderen t/m 12. Hiervoor zijn ook extra voorzieningen. Er is een "game row" waarbij er playstations zijn, arcade spelletjes, en een smart-floor waarop je (educatieve) spellen kunt doen. Er zijn speeltoestellen, een sport-en-spelruimte en een plek voor gezelschapsspellen. Er is een innovatielab waar studenten cursussen geven aan jeugd, bijvoorbeeld met 3d-printers. Er is veel geïnvesteerd in innovatie en it. Ze investeren veel in open data en open sources. Niet alleen om deze data beschikbaar te stellen maar ze hebben ook een it-applicatie ontwikkeld wat weer meta-data over deze data maakt en gratis beschikbaar stelt. Dokk1 werkt samen met ruim 70 partners in de stad.

Naast de grote bibliotheek heeft Aarhus nog 18 kleinere vestigingen in de regio. Ook daar wordt veel samengewerkt, vooral met scholen.

Gesprek met wethouder bibliotheken Rabin Azad-Ahmad (cultuur- en publiekszaken)

Aarhus is culturele hoofdstad van Europa in 2017. Dit gegeven is het vertrekpunt voor het realiseren van een omgeving waar, ook in de regio, plaats is voor diverse uitingen van cultuur.

Doel is niet om, qua cultuur, de grootste stad te zijn, maar om de samenwerking en synergie te zoeken.

De wethouder legt uit dat een groot gebouw als Dokk1 helpt om een samenleving tot stand te brengen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en van elkaar kunnen leren passend in de wijcultuur van Denemarken. De investering moet de samenleving ten goede komen. Een bijzondere uitspraak van de wethouder is dat Dokk1 'Facebook kan vervangen'. Internet is beschikbaar, maar er

zijn ook echte ontmoetingen. De wethouder ziet Dokk1 als een community centre, waar in de participatieve democratie in Aarhus de bevolking mee bepaalt heeft hoe het gebouw er uit moest zien en welke functies er in moesten worden gehuisvest en na realisatie ook het gevoel van eigenaarschap er bij de bevolking is.

Wat nemen we mee?

Marleen:

Aarhus is de verwezenlijking van de moderne bibliotheek. Zowel qua concept als qua mogelijkheden. Op dit moment staan wij in ons proces voor de keuze van een nieuw concept. De voorbeelden van Aarhus en Herning helpen bij het inzichtelijk maken wat er allemaal kan en hoe je dit zou kunnen bereiken. Het helpt ons in het proces om visie te bepalen.

Zowel Aarhus als Herning laten zien dat het succes van een nieuw concept ook samenhangt met een gebouw. In Aarhus was dat een heel nieuw gebouw, in Herning een bestaand. Beiden laten wel zien hoe je je concept en visie vertaalt in een fysieke omgeving. Deze fysieke omgeving is ook mede bepalend voor het succes.

Deze twee zaken –concept en fysieke omgeving- zijn zaken waar wij op korte termijn in onze veranderopgave een richting in moeten gaan bepalen. Dit werkbezoek waarbij we samen met bijna alle betrokkenen uit het proces aanwezig waren helpt bij het creëren van een gezamenlijk beeld. Dit bevordert de verdere samenwerking.

Monique:

Een bibliotheek kan nooit alle doelgroepen bedienen. Moeilijk te bereiken groepen kunnen ook op andere plaatsen in de stad uitgenodigd worden. Locaties als de Koloriet en de dislocatie van de bibliotheek kunnen daarin ook een rol vervullen.

Marleen Houtepen
Monique de Bos
17-2 -2016